

TOPRAKKALE VE ÇAVUŞTEPE KAZILARI RAPORU (1962)

*Prof. Dr. Afif ERZEN, Prof. Dr. Emin BİLGİÇ,
Doç. Dr. Yusuf BOYSAL, Dr. Baki ÖĞÜN*

Türk Tarih Kurumu ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yürütülen Toprakkale ve Çavuştepe kazıları 1962 yılında Ağustosun ilk haftasından itibaren Eylül sonuna kadar devam etmiştir. Bu kazılar, Prof. Dr. Afif Erzen'in başkanlığında ve Prof. Dr. Emin Bilgiç, Doç. Dr. Yusuf Boysal, Arkeoloji mezunlarından Cengiz Üstüner, fotoğrafçı M Ali Düğenci ve iki arkeoloji öğrencisinden kurulu heyet tarafından yürütülmüştür.

1 — Toprakkale Kazısı: Geçen yılki raporda belirtildiği üzere bu yıl, Haldi tapınağının dışına çıkan kanal takip edilmiştir. Kanal gittikçe yükselen bir meyille Güneye dönmüş ve güneyde tapınağın giriş kısmı hizasına kadar açıldıktan sonra, kanalın burada bir sunak mahallinde nihayete ermeyip daha ileriye doğru devam ettiği görülmüştür. Kazı esnasında kanal üstünde beyaz ve siyah renkte main şeklinde mozaik taşları bulunmuştur. Bir arada bulunan birkaç tanesinin asfalta benzeyen siyah bir madde ile yapıştırılmış olduğu müşahade edilmiştir. Diğer taraftan tapınağın Güneyinde giriş yerinin ön kısmı açılmış ve zemini yer yer açık gri renkte çimento gibi bir madde ile sıvanmış olduğu görülmüştür.

Önümüzdeki mevsimde kanal son bulduğu yere kadar takip edilecek ve tapınak civarında araştırmalar yapılacaktır.

2 — Çavuştepe Kazısı: Geçen yıl kazılmaya başlamış olan kalenin giriş kısmında bu yıl da

kazılar devam ettirilmiştir. Bu kısımda muntazam taşlardan çok itinalı bir şekilde inşa edilmiş olan sur duvarları, dıştan üç tarafı temellere kadar açılmıştır. Bu kısımdaki surlar önümüzdeki mevsim çalışmaları ile artık tamamen meydan çıkacak ve sur sistemi anlaşılacak olacaktır. Surlara özel bir itinaya gösterilmiş olması bize bu kısmın önemini anlatmaktadır. Surların üç taraftan çevirdiği ve geçen yılki raporda zikredilen merdiven binası ile Kuzey-Doğu duvarı arasında kalan bu yıl bazı sondajlar yapıldı. Kerpiç duvarlar meydana çıkmakla beraber henüz muntazam planları elde edilmiş değildir. Ancak bu sondajlar esnasında ilk olarak Çavuştepe'de fresk parçaları bulunmuştur. Mavi, siyah, sarı ve kırmızı boya ile yapılmış olan freskler bitki, yaprak ve çiçek motifleri göstermektedirler. Ayrıca merdiven binasının bulunduğu kısımdaki Doğu surunun temelleri meydan çıkarılırken iki tane bronzdan büyük kapı sürgü halkası bulunmuştur ki, bu buluntu giriş kapısının burada bulunmasını muhtemel kılmaktadır.

Bu sahadan başka Güney-Batıda geçen yılki kerpiç binaların kazılmasına devam edilmiş ve burada ilgi çekici kerpiç mimariye ve duvar tekniğine raslanmıştır. Yine geçen yıl araştırılmasına başlanan payeli ve sarnıçlı sahada bu yıl da çalışılmıştır. Muntazam aralıklarla yerli kayadan yapılmış payelere ilâveten Batıya doğru aynı istikamette taştan örülmüş dört paye daha meydana çıkarıldığı gibi, kayaya oyulmuş iki sarnıç daha bulunmuştur. Yeni bulunan sarnıçlardan biri boşaltılmışsa da

önemli buluntular elde edilmemiştir. Temizleme ameliyesi sonunda sarnıçlar arasında bulunan sahada kayanın düzeltildikten sonra yassı taşlarla kaplanmış olduğu görülmüştür. Önümüzdeki mevsimde burası tamamen açılacak ve planı elde edilecektir.

3 — Ünseli (Ernis) mezarlığı: Van müzesinde bulunan ve Ernis'ten geldikleri bildirilen keramiğin tahkiki bakımından adı geçen köy civarında bu yıl bir araştırma yapıldı. Yeni Ünseli eski Ernis köyü civarında ve ona yakın Van-Ercis yolunun her iki tarafında büyük bir nekropola raslanmıştır. Pek çok sayıda mezarlardan birçoğu açılmıştır. Sağlam kalmış olanlardan ikisi araştırılmıştır. Büyüklü küçüklü olan mezarlar dikdörtgen şeklinde olup kabaca yontulmuş taşlardan yapılmışlardır. Mezarlarda

muhtelif seviyelerde adak eşyasının bulunması zaman zaman mezarın açılıp cesetlerin konulduğunu ve bu itibarla bunların birer aile mezarı olabileceğini muhtemel kılmaktadır. Ayak taraflarında büyücek kapak taşları vardır ve mezarların üstü kaba şekilde kesilmiş uzun ve yassı taşlarla örtülmüştür. Toprak üstünde Urartu ve Karaz tipi II. bin keramiği bulunmuştur bu itibarla nazarların Urartulardan önceki devre, İ. Ö. II. bine gitmesi muhtemel görülmektedir. Yeni ve çok ilgi çekici bir çalışma alanı olan bu nekropol ve civarında geniş ölçüde araştırmalar yapmak gereklidir.

Kazılardan elde edilen buluntular üzerinde çalışılmış, envanterleri yapılmış ve değerli olanlar Van müzesinde teşhire konulmuştur.